

DIVADLO
ALFA

Pracovní listy

k inscenaci

Putování dobrého Hanse Böhma Evropou

Petra Kosová a Tomsa Legierski

ČEŠI A NĚMCI 1918-38

V 30. letech byla v pohraničí místa, kde byli Češi oproti Němcům v menšině. V době první republiky tvořili Němci více jak 30 % českého obyvatelstva. Nakresli koláčový graf menšin (6 největších).

I. Obyvatelstvo

Československá republika:
Celkem 14 mil. obyvatel

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Česká republika:
Celkem 10,4 mil. obyvatel

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

II. Symboly

Tzv. heraldické figury se objevují na státních symbolech země (např. erb, znak). Jak se nazývají dvě vyobrazené zvířecí figury?

III. Přiřaď heslo ke správnému kroji a textu a-e:

NĚMEC

RUSÍN

MAĎAR

POLÁK

SLOVÁK

- Grüss Gott, herzlich willkommen in Wassersuppen. Brauchst du Wasser?
- Bracie Czechu, znalazles juz nocleg tutaj v Cieszynie?
- Teraz jsi v Seredi. Nechceš jedlo na cestu? Nech sa páči.
- Ez itt Komárom. És ott a Dunán túl Magyarország van.
- Vitaj. Gev je Mukačovo. Skady jes?

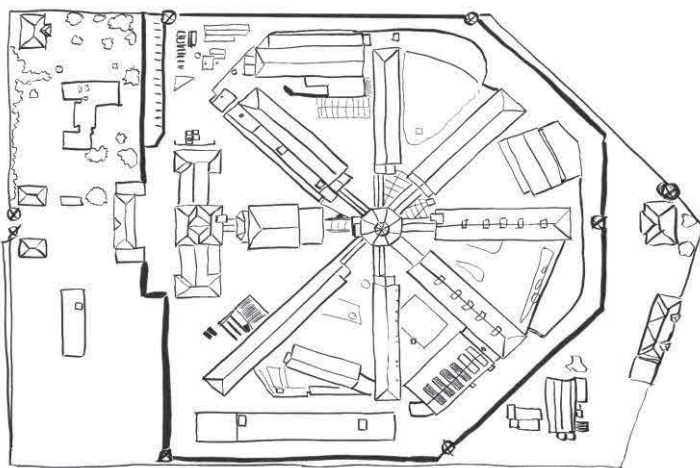
KONRAD ERNST EDUARD HENLEIN

V říjnu roku 1933 založil politické hnutí Sudetendeutsche Heimatfront (SHF), které se později (1935) přeměnilo na Sudetendeutsche Partei (SdP). Postupně získal podporu nacistického vedení v Německu a díky kontaktům na západní politické kruhy dosáhl mezinárodní diskuse nad sudetoněmeckou otázkou.

Roku 1937 se Henlein sešel s Adolfem Hitlerem a přislíbil mu absolutní věrnost. Společně formulovali taktiku „vždy žádat víc, než je možné splnit“, kterou se pak SdP řídila až do rozbití Československa. Protože koaliční vláda začátkem roku 1937 veřejně vyhlásila program odstranění veškeré diskriminace Němců (v obsazování úředních míst atd.) a začala připravovat různá opatření k dosažení úplné rovnosti, musela SdP ve své rétorice stále přitvrzovat.

7. května 1945 odjel Henlein z Liberce, aby se pokusil vyjednat s Američany mimo jiné také uznání mnichovské smlouvy. Dostal se až na území osvobozené americkou armádou, kde však byl u Lokte zajat, vyslýchán a uvězněn v Plzni.

Když zjistil, že s ním nikdo jednat nehodlá a že je považován za válečného zločince, podřezal si 10. května žíly sklem z rozbitých brýlí. Pohřben byl v neoznačeném hrobě v Plzni. Mezinárodní trestní tribunál v Norimberku otevřeně označil Henleina za válečného zločince. Dosud je čestným občanem města Liberce.

I. Henlein skončil v borské věznici. Znáš další tamní slavné vězně?

II. Přiřaď heslo ke správnému textu a-e:

FAŠISMUS ANTISEMITISMUS XENOFOBIE NAČISMUS RASISMUS

- a) Politická ideologie, která vznikla v Itálii. Všechno patří všem, členové jednoho národa musí držet při sobě, národ musí být dobře vyzbrojený, mladí a silní mají přednost před ostatními. Tyto myšlenky je možné prosazovat silou, a to v zájmu všech. To znamená, kdo není s námi je proti nám, tedy bude vězněn či zabit.
- b) Politická ideologie, která razí myšlenku čisté rasy. Vše patří všem a je třeba silné armády k ochraně společného majetku. Je důležité být silný a zdravý, je nepřípustná jakákoliv deformace ať tělesná nebo mentální, nečistý člověk musí být odstraněn. Židé mohou za většinu, ne-li všechny společenské problémy. O všem rozhoduje vláda, v zájmu všech, kdo se jí postaví nebo nesouhlasí, musí být eliminován.
- c) Hodnota člověka je určena barvou kůže. Nečisté rasy je třeba držet v daném ochranném prostoru, a to pro jejich i naši ochranu. Neposlušné jedince je třeba zneškodnit.
- d) Ideologie s tradicí sahající až do starověku, která se staví nepřátelsky k Židům.
- e) Jde o projev chování, který spočívá v nedůvěře, odporu a nepřátelství ke všemu cizímu. Je to forma strachu ze všeho neznámého, především z cizinců a všeho cizího, resp. všeho, co přichází z ciziny, případně co je (co pochází) mimo vlastní sociální útvar.

ANEXE

Anektovat znamená násilně připojit cizí státní území k jinému státu. Podle Ottova slovníku z roku 1889 je anexe legitimní, pokud je založena na výsledku předchozího referenda, konaného v souladu s právním řádem státu, jehož území bylo anektováno, kdežto pokud se děje jednostranným prohlášením anektujícího státu, je hrubým porušením suverenity státu. Mnohdy je anexe spojena s válkou nebo použitím či hrozbou síly, například když vítěz války částečně nebo úplně anektuje území protivníka.

Podle Charty Spojených národů z roku 1945 je každé použití nebo hrozba násilím vůči teritoriální celistvosti nějakého státu zakázána. Z toho plyne zákaz každé okupace a anexe, která se pokládá moderním mezinárodním právem za agresi.

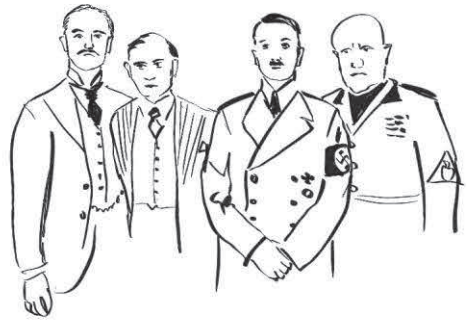

- I. Jaká organizace užívá tohoto loga?
- II. Kdy bylo území České republiky anektováno, kým a na jak dlouho?

POHRANIČÍ

V roce 1903 použil politický aktivista a publicista Franz Jesser v jedné ze svých studií poprvé termín Sudetendeutsche (sudetští Němci), podle horstva, které bylo v Čechách, na Moravě i v rakouském Slezsku, jako označení pro německojazyčné obyvatelstvo Českých zemí. V roce 1927 vydal geograf Fritz Machatschek geografii Československa (ČSR) pod názvem Landeskunde der Sudeten- und Westkarpatenländer. Žádná politická strana se po roce 1918 neoznačovala za sudetoněmeckou do doby, než s tímto pojmem začal operovat Henlein na konci roku 1933. Ve 20. a 30. letech 20. století se termín Sudety (Sudetenland) začal užívat pro většinu pohraničních oblastí Českých zemí (včetně Moravy a Slezska), kde žila až do roku 1945–1946 početná německá menšina (3 až 3,5 milionů občanů).

Sudetské pohraničí živil především lehký průmysl (naprostá většina produkce se vyvážela), a velkou hospodářskou krizí z let 1929–1933 bylo obzvláště silně postiženo. Československá vláda tento problém v Sudetech nijak neřešila.

I. Jak se jmenuje smlouva, kvůli které muselo Československo vydat Německu Sudety?

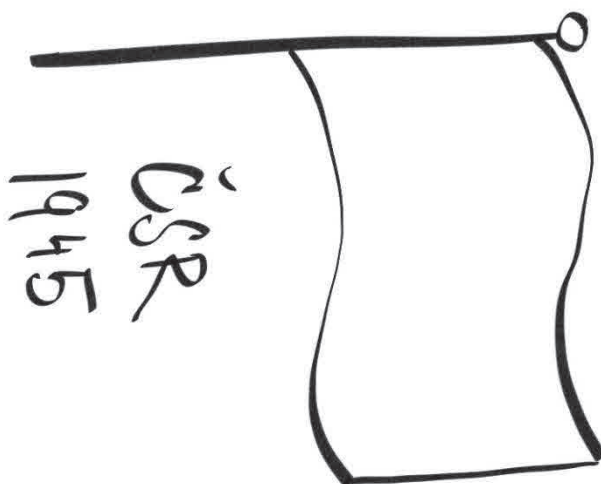
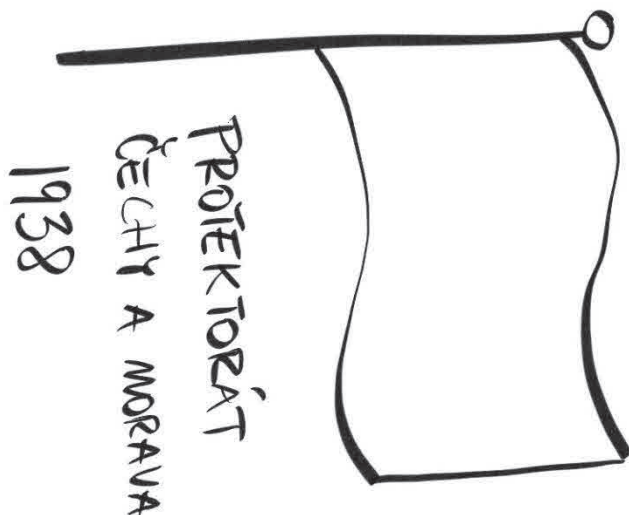
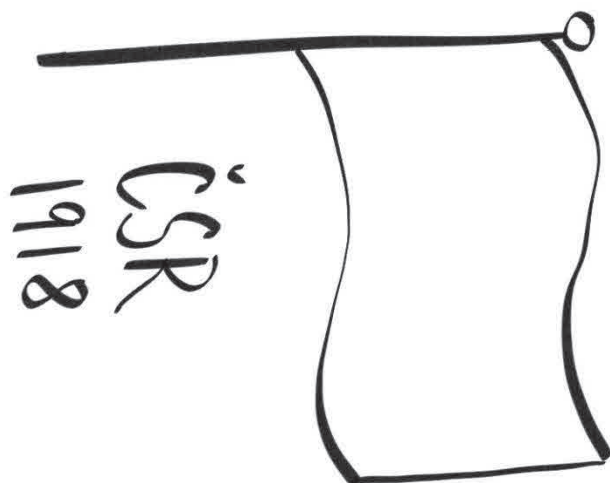
II. Smlouvu podepsali zástupci několika států. Kterých?

III.

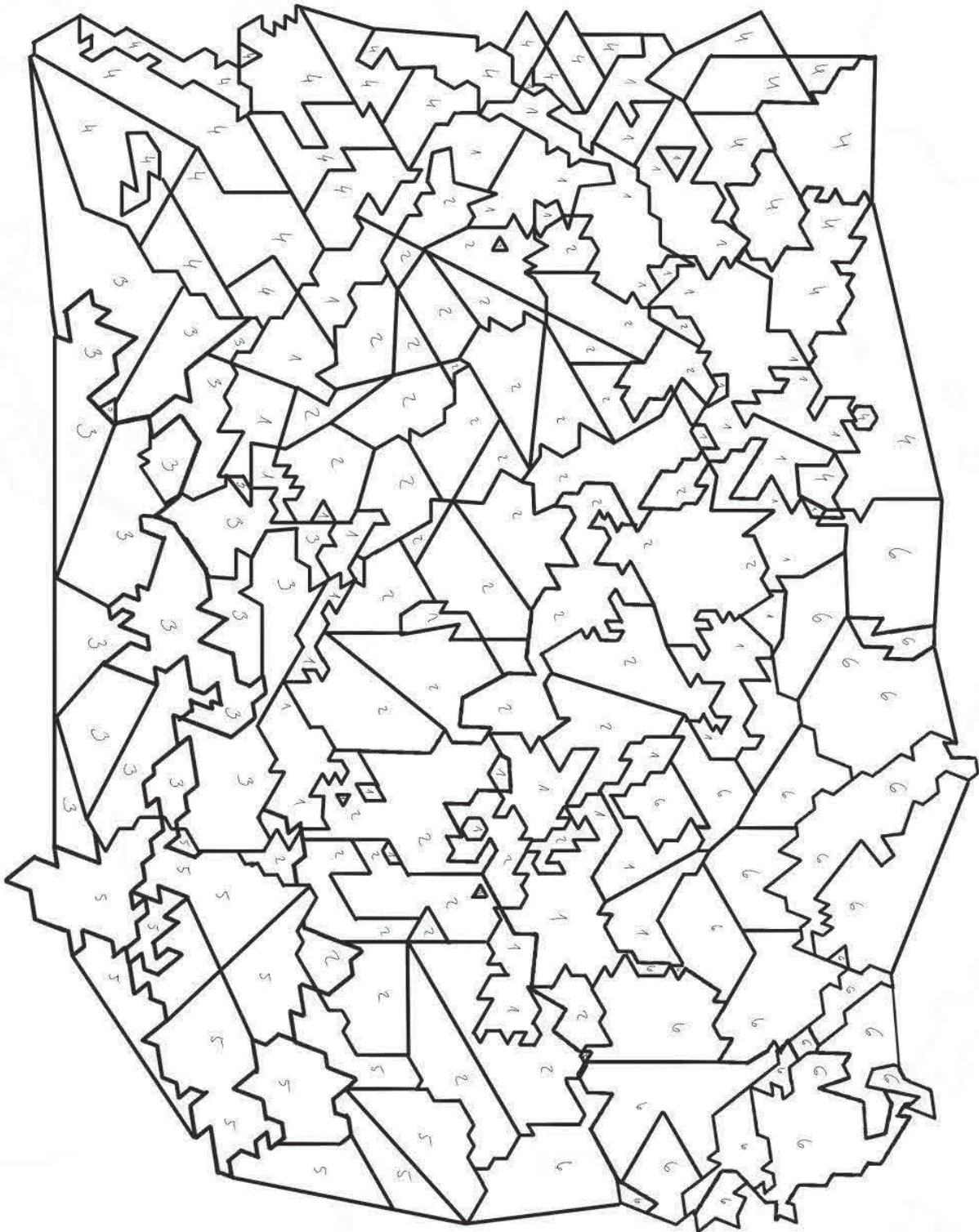
Nakresli vlajku Československa (po r. 1918)

Nakresli vlajku Protektorátu Čechy a Morava (po r. 1938)

Nakresli vlajku Československé socialistické republiky (po r. 1945)

IV. Vybarvi jednotlivá čísla různými barvami a popiš vzniklý obrázek.

HITLERJUGEND

Hitlerjugend (v překladu Hitlerova mládež, německy Hitler-Jugend, zkratka HJ) byla polovojevská mládežnická organizace. Jejím cílem byla organizace a výchova mládeže, která byla zcela oddána myšlenkám nacistického Německa. Chlapci zde byli utvrzováni v ideji nadřazenosti árijské rasy a silného antisemitismu. Jako základní cíl, ke kterému měl mladý člověk směřovat, byl představován vstup do německé armády a NSDAP. Tomuto cíli byla podřízena i

výchova v této organizaci či jejích táborech, důraz byl kladen na fyzickou připravenost, schopnost rozumět taktice a umění ovládat zbraně. Některé organizační myšlenky, které se u Hitlerjugend objevily, pocházejí z jiných organizací (např. skauting) a byly pouze upraveny pro potřeby nacistické ideologie. Členství v této organizaci bylo povinné (ze zákona z r. 1936).

I. Zapojili se členové Hitlerjugend do bojů druhé světové války?

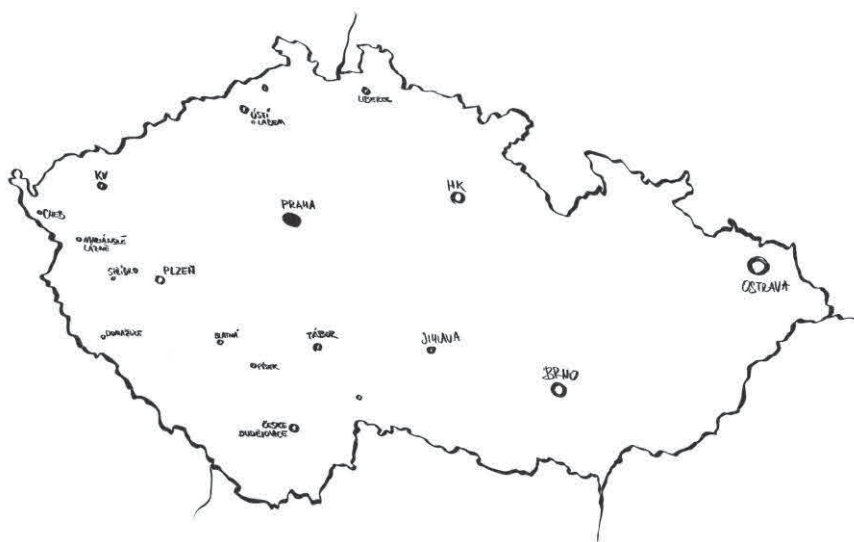
II. Totalitní režimy potřebují ovládat své obyvatele a kladou důraz na ideologickou výchovu od dětství. Které podobné organizace najdeme v zemích bývalého východního bloku? Najdeme takové organizace ještě dnes?

DEMARKAČNÍ ČÁRA

Demarkační linie odděluje dvě soupeřící strany nebo státy. Často se užívá pro oddělení území, která spadají pod kontrolu různých zemí. Pro Evropu měla zásadní význam demarkační čára v roce 1945. V době druhé světové války oddělovala oblasti (zóny vlivu), kam až směly spojenecké armády dojít, aby nedošlo k vojenskému střetu mezi spojenci.

I. Kdy do Plzně dorazily jednotky 3. armády USA generála Pattona?

II. Kudy vedla demarkační linie v západních Čechách v roce 1945?

OSVOBOZENÍ ČECH A MORAVY

Americká armáda osvobodila Plzeň a její příchod hlásila improvizovaná rozhlasová stanice, která vysílala z bunkru na Obcizně (obcizna je starý pomístní název pro obecní louku).

I. Najdete na mapě (centrum Plzně), odkud se tehdy vysílalo?

S americkou armádou zaplavil Plzeň jazz – hudebníci ze všech koutů země, hlavně z Prahy, jezdili do plzeňských hospod, kaváren, vináren a barů nasávat atmosféru a přiučít se něco od amerických muzikantů.

II. A když už jsme u hudby: s osvobozením Plzně je spojena především jedna píseň. Původně se jmenovala Modřanská polka. Byla přeložena do mnoha jazyků (v Německu se např. jmenuje Rosamunde) a rozšířila se především během druhé světové války. Generál Eisenhower tvrdil, že pomohla spojeneckým vojskům vyhrát válku. Která to je? A kdo je jejím autorem? Najdeš ve zvuku některou z jejich verzí?

Po komunistickém puči začal socialistický režim popírat osvoboditelskou roli americké armády. V roce 1952 zaútočila na veřejnost výstava “Hanebná role amerických okupantů”. O rok později mladí zapálení komunisté Bartošek a Pichlík napsali svůj pamflet na knihu “Američané v západních Čechách v roce 1945”.

„Dvě armády přišly v roce 1945 na území Československa. Jedna z východu jako osvoboditelka našeho národa od fašismu, druhá armáda americká, nepřátelská naší

lidově demokratické republice s příkazem svých wallstreetských pánů – narušovat politický a hospodářský život v ČSR.”

A to nejlepší na konec: oba zapálení komunisté, autoři dezinformačních knih, časem vystřízlivěli. Bartošek se v roce 1977 stal signatářem Charty 77 a nuceně emigroval do Francie, kde se stal uznávaným historikem. V roce 1999 se podílel na publikaci Černé knihy komunismu. Pichlík také Chartu 77 podepsal a po sametové revoluci se stal rovněž významným historikem. V roce 1998 dostal státní vyznamenání Medaile Za zásluhy II. stupně.

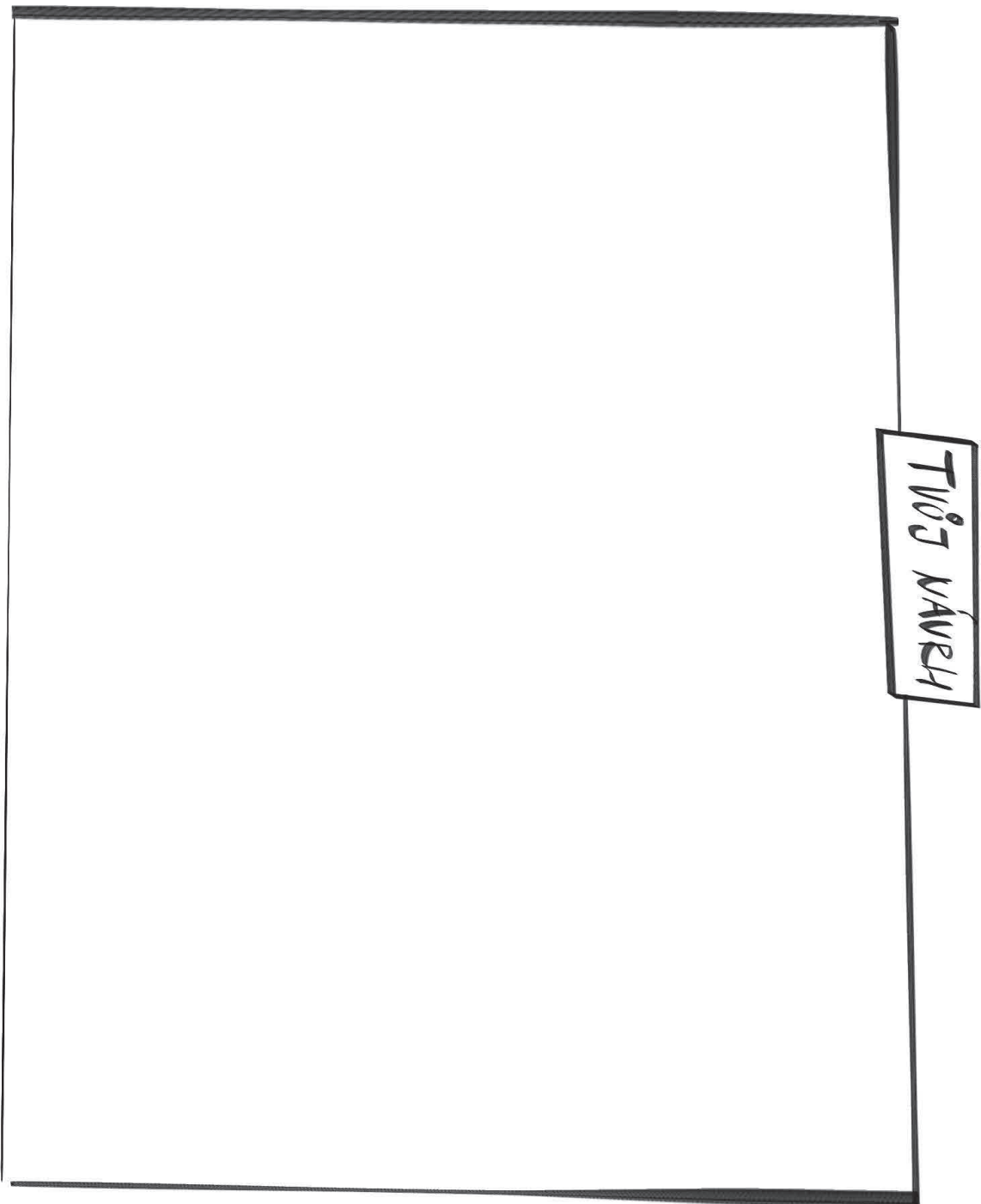
III. Fake news může být i socha.

Kdo jsem? Ve kterém městě jsem stál? Kam jsem se poděl?

„Jsem socha, která stávala v jednom okresním městě v Plzeňském kraji. Místní mi neřeknou jinak, než Divíšek. Objevil jsem se na dnešním Masarykově náměstí v roce 1952 a na moji výrobu přispěly prý i děti sběrem barevných kovů. Poprvé mě dav svrhl z mého místa 21. 8. 1968 – naštvání lidé mi nalomili hlavu, ruce a poškodili šeráky, které jsem původně třímal v ruce. S normalizací jsem se ale opět vrátil na své místo. Podruhé jsem zmizel v roce 1990 do skladu, pak do Doudleb nad Orlicí a dnes je ze mě exponát v největším nestátním vojenském muzeu v České republice. Jo a mimochodem – stal jsem se součástí hollywoodského filmu Hellboy!“

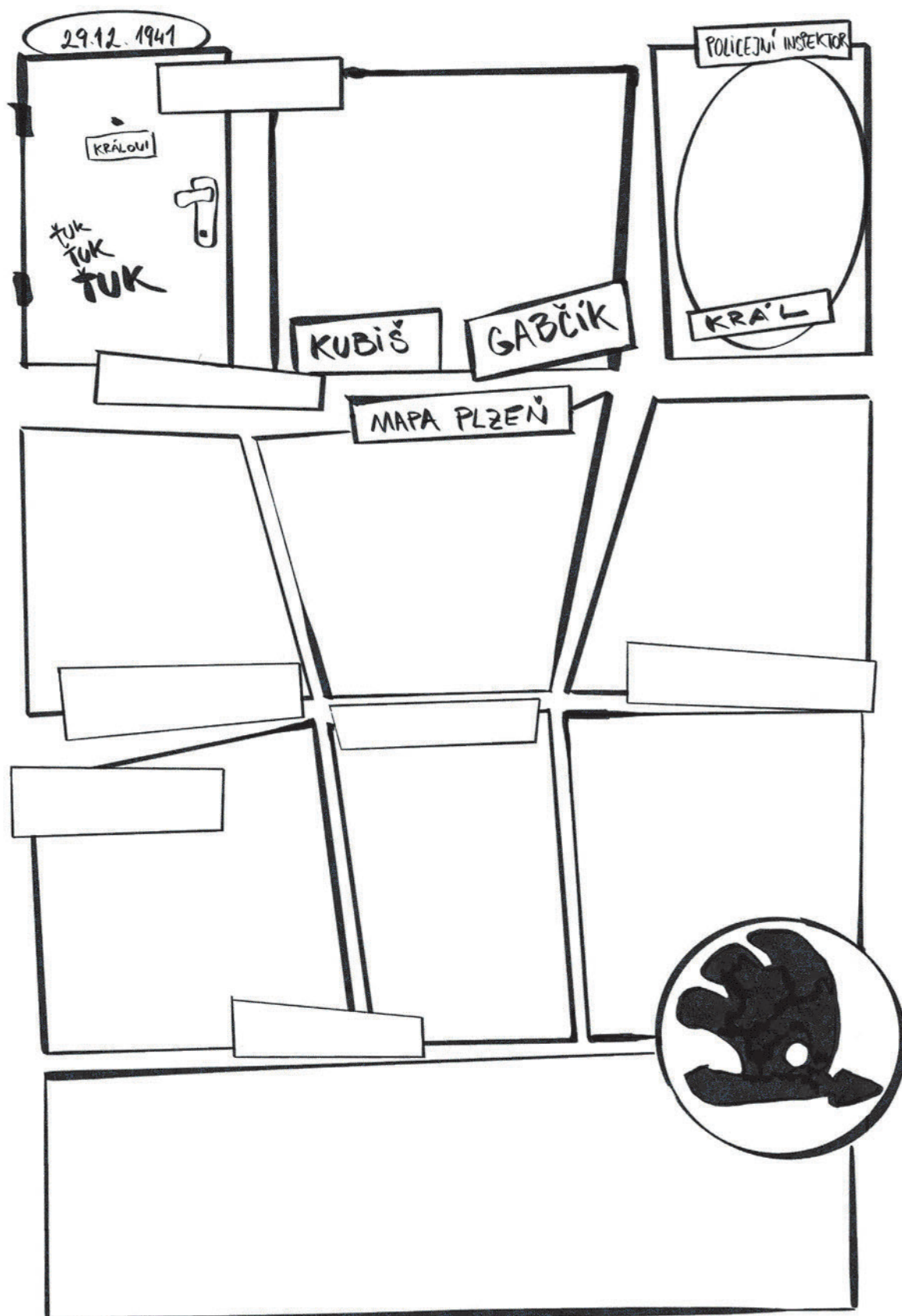
IV. Nechceš se smířit s tím, že komunisté strhávají památníky a pamětní desky na počest americké armády a hovoří pouze o Rudé armádě jako o osvoboditelích země. Na prázdné místo chceš na protest upevnit svoji pamětní desku, reliéf, sochu, nebo plaketu. Jaký by byl tvůj výtvarný návrh?

OPERACE ANTHROPOID

I. Nakresli komiks o plzeňské účasti v operaci Anthropoid. Můžeš využít scénář s dialogy níže. Čísla ve scénáři odpovídají jednotlivým okénkům v komiksu.

1. Předposlední den roku 1941 kdosi zaklepal na dveře bytu rodiny Králových. „Adina zdraví Plzeň“ – „8. březen je dobrý“ tímto smluveným heslem se představili parašutisté z operace Anthropoid.
2. Jan Kubiš a Josef Gabčík.
3. Policejní inspektor Král, který se hned po okupaci Československa zapojil do odboje,
4. dokázal oběma mužům zajistil falešné legitimace a také klíčové pracovní knížky. „Tady máte kluci pracovní knížky...“
5. Britské bombardovací letectvo chtělo napadnout plzeňskou Škodovku. Zbrojovka jela na plné obrátky, vyráběla pro Velkoněmeckou říši. Parašutisté měli noční bombardéry nasměrovat pomocí ohňů.
6. Operace skončila neúspěchem. Piloti továrnu nezasáhli. „Zase minuli!“
7. Králova sedmnáctiletá dcera Helena si zvykla na to, že s nimi parašutisté žijí. Hráli karty „Vyhrála jsi... stejně jako včera“.
8. Chodili na procházky: „Tím směrem je Škodovka“.
9. A porozhlíželi se po terénu.
10. Helena Králová byla žákyní Městského dívčího reálného gymnázia dr. Františka Lukavského. Helenčinou nejlepší kamarádkou byla Olga Jiříkovičová, často se scházely.
11. 17. června 1942 zaskřípaly pneumatiky gestapáckých aut i před domem Králových.
12. Helena ten den nedorazila na smluvenou schůzku s Olgou.
13. Ta se ji vydala hledat na adresu Pod Záhorskem 22/1.
14. Před domem ji odchytili gestapáci: „HALT!“ Odvedli ke Královým,
15. kde viděla maminku Helenky opřenou o zed.
16. Vyptávali se jí na parašutisty. Řekla gestapákům: „Ty muže jsem nikdy neviděla“, a ti ji ztloukli.
17. Z vedlejšího pokoje slyšela křik a
18. za hodinu vyvedli gestapáci Helenu – v tu chvíli ji viděla naposledy v životě.
19. Rodina Králova se přes Terezín dostala do Mauthausenu. V koncentračním táboře byli vězni 24. října 1942 postupně odváděni v rozmezí dvou minut do podzemní místnosti pod záminkou přeměření výšky. Místo toho zde ale byli jeden po druhém zavražděni zákeřnou střelou do týla.

OPERACE FROTHBLOWER

Letecký útok na Plzeň 17. dubna 1943 neboli operace Frothblower byla operace britského Královského letectva (RAF). Při nočním náletu bombardérů RAF na západočeské město Plzeň měly být především poškozeny Škodovy závody. Šlo o několikrátý neúspěšný pokus o bombardování významné zbrojovky, namísto továrny bylo ale mohutně poškozeno město Dobřany a přilehlé vsi.

Kromě pacientů léčebny zahynulo 60 německých vojáků a 35 civilistů, zraněno bylo několik set lidí. Na následky náletu v následujících dnech nejspíše zahynula část zraněných a pacientů léčebny. Ze 746 domů v Dobřanech jich po náletu zůstalo stát pouhých 200. O střechu nad hlavou přišlo 1100 lidí.

Památku obětí všech válečných konfliktů včetně obětí náletu a posádky sestřeleného Lancasteru připomíná od května 2015 pomník Slza války sochaře Václava Fialy. Pomník z leštěné žuly ve tvaru třímetrové slzy je umístěn u paty věže zvonice na náměstí T. G. Masaryka v Dobřanech.

- I. Proč spojenci tolik riskovali a opakovaně se snažili bombardovat plzeňskou Škodovku?
- II. Zasáhly pokusy o bombardování Škodovky civilisty i v jiných městech a obcích?
- III. Jak byste přeložili název britské operace bombardování Škodovky – Frothblower?

KONCENTRAČNÍ A PRACOVNÍ TÁBORY

Koncentrační tábor Holýšov byl pobočkou koncentračního tábora Flossenbürg a nacházel se 1 km od severního okraje obce Holýšov, ve statku patřícímu do roku 1939 sedlákovi české národnosti Václavu Pičmanovi, který byl ze svého majetku vyhnán. Tábor při místní muniční továrně tu existoval až od dubna 1944. Do září 1944 formálně spadl pod KT Ravensbrück. Celkově prošlo táborem 1091 žen, z toho 402 maďarských Židovek, 385 Francouzek (např. paní Marguerite-Marie Michelin), 173 Polek a 115 Rusek. Kromě toho bylo v táboře vězněno i 250 mužů.

Na území takzvaného Protektorátu Čechy a Morava existovaly pobočky koncentračních táborů, tábory internační, převýchovné i zajatecké. Celkem fungovalo na území dnešní České republiky více než 600 táborů. Po mnoha z nich nezbylo nic, ani pamětní deska. Přitom za jejich ostnatými dráty žilo během druhé světové války zhruba 25 tisíc vězňů.

I. Přiřaď správný termín k textu a-e:

PRACOVNÍ
TÁBOR

VĚZENÍ

TRANSITNÍ
TÁBOR

KONCENTRAČNÍ
TÁBOR

NYHLAŽOVACÍ
TÁBOR

- v demokratických státech jde o instituci kde odsouzený na základě soudního rozhodnutí vykonává trest odnětí svobody.
- diktátorské a totalitní režimy využívají a vykořisťují lidi, které omezují na svobodě a podrobují je nuceným pracím převážně v nelidských podmínkách.
- je místo sloužící k hromadné internaci nebo věznění lidí, kteří sem jsou umístováni i bez řádného soudu nebo jiného právního důvodu.
- sloužily výhradně k hromadnému vraždění.
- lidé zde čekali na další transport do vyhlazovacích, pracovních nebo koncentračních táborů.

II. Znáš další takové "tábory" na území České republiky?

II. Zjisti proč a kdy byl vynalezen ostnatý drát.

IV. Přiřaď jméno a vlajku ke správnému státu:

Josif Vissarionovič Stalin (generální tajemník)

Franklin Delano Roosevelt (prezident)

Chiang Kai-shek (prezident)

Neville Chamberlain (premiér)

İsmet İnönü (prezident)

Bernard Montgomery (polní maršál)

Ivan Stěpanovič Koněv (generál)

George S. Patton (generál)

Charles de Gaulle (generál)

Winston Churchill (premiér)

Císař Hirohito

Alois Eliáš (premiér)

Francisco Franco (generál)

Benito Mussolini (premiér)

Friedrich Paulus (generál)

PROTEKTORÁT
ČECHY A MORAVA

VELKÁ BRITÁNIE

ČÍNA

SSSR

NĚMECKO

JAPONSKO

ITALIE

TURECKO

USA

FRANCIE

ŠPANĚLSKO

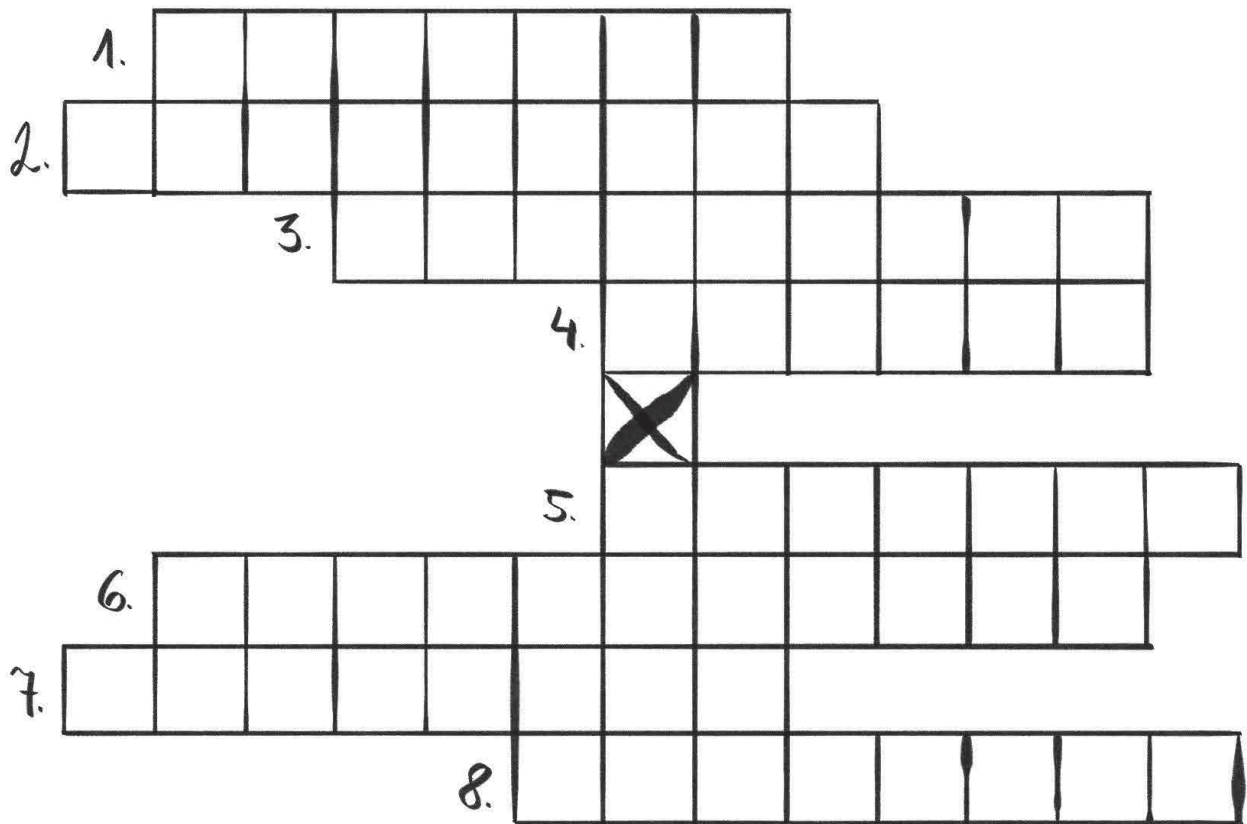

MODRÁ
BÍLÁ
ČERNÁ

ZELENÁ
BÍLÁ
ČERNÁ

V. Křížovka

1. Jak se lidově říká soše rudoarmějce, která svojí přítomností na náměstí v Rokycanech popírala fakt osvobození části západních Čech US armádou?
2. Neznámější literární dílo A. Hitlera?
3. Po skončení II. světové války začaly procesy s nacistickými zločinci. Ve kterém německém městě?
4. Kde sídlila exilová vláda ČSR?
5. Jméno vůdce sudetské župy, který spáchal sebevraždu v borské věznici.
6. Jak jinak se říká demarkační linii?
7. Jak se jmenovala armáda nacistického Německa?
8. Selektce a persekuce lidí rozdílných barev pleti.